

ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI – 1

‘Sağlıksız ana-baba, çocukların ne düşündüğüyle ilgilenmezler, ne düşünmesi gerektiğiyle ilgilenirler.’
Doğan CÜCELOĞLU

Davranış bozuklukları, çocuğun iç çatışmalarını davranışlarına aktarması sonucu ortaya çıkar (Yavuzer, 1995). Hırçınlık, sinirlilik, saldırganlık, inatçılık, yalan söyleme, çalma, küfür gibi davranışlar davranış bozukluklarına girer.

*Bir davranışın, davranış bozukluğu olarak adlandırılabilmesi için;

- ❖ Çocuğun gelişim dönemi
- ❖ Belirtinin sıklığı
- ❖ Davranışın şiddeti
- ❖ Bir davranışın başka hangi davranışlara eşlik ettiği,
- ❖ Davranışın sürekliliği önemlidir.

TIRNAK YEME

- ❖ Ergenlik çağına doğru çocukların hemen hemen yarısı tırnak yeme davranışı gösterir.

Nedenleri

- Çevreden onay görmemesi,
- Ailede tırnak yiyen birinin bulunması,
- Kendine güveninin olmaması,
- Anne babanın sık sık kavga etmesi,
- Aile içinde aşırı baskıcı ve otoriter bir eğitimin uygulanması,
- Ebeveynlerin aşırı kaygılı olması,
- Çocuklar arasında ayırım yapılması,

- Çocuğu tedirgin eden herhangi bir olay veya durum olması,
- Kıskançlık,
- Yeterli ilgi ve sevgi görememe...

Öneriler

- 3-4 yaşlarına kadar bu alışkanlık görmezden gelinmeli.
- Gerginlik ve uyumsuzluk nedenleri iyice araştırılmalı.
- Azarlamak, korkutmak, ceza vermek gibi zorlayıcı yöntemlerin uygulanmasından uzak durulmalı.
- Kaygı, korku verici televizyon filmleri izlenmemeli.
- Hatırlatıcı olması bakımından geceleri yatarken eski hafif eldivenleri giydirmek iyi olabilir.
- Çocukların ilgisi başka yöne çekilebilir.
- Ağız çiğneyecek bir şeyle meşgul edilebilir.
- Ara sıra başarılarından dolayı ödüllendirme yapılabilir.
- Tırnak derin kesilebilir.
- Çocuğun kendi tırnak bakımıyla uğraşması sağlanabilir.
- Tırnak yemenin ve ısırmanın çok kötü bir alışkanlık olmadığı ve bunu isteyenlerin kolaylıkla terk edebilecekleri çocuklara anlatılabilir.

YALAN SÖYLEME

- ❖ 6 yaş öncesi çocuklar gerçek ve hayali ayıramazlar.
- ❖ Bu nedenle 6 yaş öncesinde yalan söyleme davranışı tüm çocuklarda görülür.
- ❖ Fakat çocuklar bunu kasıtlı ve bilinçli olarak yapmadıkları için yalan olarak kabul edilmez!

Nedenleri

- Çocuğun mükemmelliğe zorlanması,

- Sık sık eleştirilmesi ve başkalarıyla kıyaslanması,
- İletişimin yetersiz olması,
- İlgi çekmek istemesi,
- Korkması,
- Onaylanmayı ve beğenilmeyi istemesi,
- Sevgi isteği,
- Aileden birini model alması,
- Öğ alma isteği,
- Kıyaslanma ve kıskançlık...

Öneriler

- Kurallar çok olmamalıdır.
- İstek, sıkıntı, kaygı ve endişelerini konuşabilmelerini sağlamak önemlidir.
- Korktuğu için yalan söylüyorsa aile tutumlarına bakılmalıdır.
- Aşırı tepki gösterilmemeli, sakin kalınmalıdır.
- İyi model olunmalıdır.
- Sevgi, ilgi, onaylanma ve değerli hissetme ihtiyaçları yeterince karşılanmalıdır.

*Çocuk 6 yaşından küçükse, “neden yalan söylüyorsun”, “bana doğruyu söyle” gibi cümleler yerine, “galiba yanlış hatırlıyorsun, beraber tekrar düşünelim” gibi cümleler kurulması daha uygun olacaktır.

İNATÇILIK

- ❖ Her yaş döneminde görülür.
- ❖ İlk 2-3 yaşlarında görülmeye başlar.
- ❖ Varlıklarını ve bağımsızlıklarını kabul ettirmeye çalışırlar.
- ❖ Keşfetme merakları bu inatlaşmaları tetikler.

Nedenleri

- Anne ve babanın çocuğa karşı tutumlarının tutarlı olmaması,
- Çocuğa ihtiyacı olan bağımsızlık duygusunun verilmemesi...

Öneriler

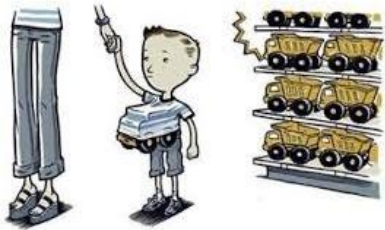
- Çocuğunuza öfkeli ve tepkili yaklaşmayın. Çocuğunuzun istediklerini inatlaşmadığı zamanlarda yerine getirin.
- Çocuğunuza istediği şeyi neden yapamayacağınızı açık ve anlaşılır bir dille anlatın.
- Kurallarınızı uygularken tutarlı ve kararlı olun.
- Çocuğunuza seçenek sunarak seçme şansı verin.
- Yasaklara uymadığında cezalandırmak yerine, kurallara uyduğunda onu ödüllendirin.

**'Ayakkabılarını çıkart' demek yerine; 'Terliklerimizi giyelim haydi' demek daha etkilidir. Mesajlarınızı, 'hayır' yanıtı alamayacak şekilde iletin. '*

**'Yemekten önce gofret yenmez' demek yerine; 'Yemekten önce gofret yersen yemeğini yemek istemeyebilirsin, ama istersen bu gofreti saklayabiliriz ve yemekten sonra yiyebilirsin' diyerek ona alternatif bir gofret yeme zamanı sunabilirsiniz.*

**Duvarları çiziyorsa, 'duvarı çizme' demek yerine; 'duvarları çizersen duvarlar kirlenir, ama eğer istersen sana kâğıt verebilirim veya çizmen için duvara kâğıt yapıştırabilirim' diyebilirsiniz.*

ÇALMA

- ❖ Küçük çocuklarda mülkiyet kavramı henüz gelişmediği için, etraflarında hoşlarına giden veya ihtiyaç duydukları objelere izin istemeden sahip olmaya kalkışmaları sıklıkla görülür.
- ❖ Ancak çocuklar henüz hangi kurala uyulup uyulmayacağını farkında değildirler. Bu sebeple, çocukların evde, kreşte, okulda yaptığı çalma davranışlarını hırsızlık olarak nitelendirmeye gerek yoktur !

**Çocuklarda mülkiyet kavramı 6-8 yaşlarında gelişmektedir.*

**Özellikle ilgi ve sevgi görmeyen, sürekli eleştirilen, baskıcı ve otoriter bir ortamda yetiştirilen çocuklarda görülür. Çocuk hırsızlık yaparak hem kendini üstün hisseder, hem de ailesinin ilgisini çekmeyi başarır.*

Nedenleri

- Özellikle pasif veya başarısız bir çocuğun kendisini akran grubuna kabul ettirme isteği,
- Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması,
- Mülkiyet kavramının henüz gelişmemiş olması,
- Sinirlendirerek intikam almak istemesi,
- Heyecan verici deneyim yaşamak istemesi...

Öneriler

- Toplumsal değerler öğretilmeli.
- Uygun miktarda ve düzenli olarak harçlık verilmeli.
- Onun izni olmadan eşyaları başka birine verilmemeli.
- Model olunmalı.
- Çocuğa yeterince ilgi ve sevgi gösterilmeli.
- Evde ayrı bir birey olarak kabul edilmeli.
- Gösterdiği olumlu davranışlar onaylanmalı.
- Zorunlu ihtiyaçları temin edilmelidir.
- Mülkiyet kavramının gelişmesi için evde kendisine ait eşyalara sahip olması gerekir.

**'Artık sana güvenmiyorum' demek yerine; 'Bu oyuncak sanırım yanlışlıkla sende kalmış, arkadaşında oyuncuğının kaybolduğunu sandığı için çok üzülmişti ve her yerde bunu arıyor. İstersen birlikte verelim arkadaşın mutlu olsun.' denilebilir.*

Hazırlayan: Psikolojik Danışman Aydan ÖZEL

BEYKOZ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI

Şubat, 2021

